"Nəsimi ili"

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 15 noyabr 2018-ci il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycanın böyük mütəfəkkir və humanist şairi İmadəddin Nəsiminin 2019-cu ildə 650 illik yubileyinin yüksək səviyyədə qeyd edilməsi olduqca mühüm hadisədir. Bütün dünya sənətsevərləri doğma poeziyamızın fəxri, nəcib əməlləri ilə öz vətənindən uzaqlarda şöhrət tapmış, adı ölməz dühalarla bir sırada çəkilən, bir çox xalqlar tərəfindən sevilən, irsi diqqətlə öyrənilən və son dərəcə yüksək qiymətləndirilən İmadəddin Nəsimi kimi istedadlı insanları daim yad edir.

Sərəncamda da qeyd olunduğu kimi, İmadəddin Nəsimi Azərbaycan xalqının dünya mədəniyyətinə bəxş etdiyi qüdrətli və parlaq simalardandır. Nəsimi dünya poeziyasının ən kamil nümunələri sırasında diqqətəlayiq yer tutan əsərlərində daim insanın əzəmətini, insani məhəbbəti və şəxsiyyətin azadlığını tərənnüm etmişdir. Nəsiminin yaradıcılığı öz dövrünün dərin poetik fikirləri ilə zəngin fəlsəfi düşüncələrinin vəhdətindən ibarət olaraq, elmi-fəlsəfi fikirlərin aydın ifadəçisinə çevrilmiş müstəsna əhəmiyyətli ədəbi irsin qədim köklərə və çoxəsrlik ənənələrə malik Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində xüsusi mərhələ təşkil edir. Xüsusi vurğulanmalıdır ki, Nəsiminin yaradıcılığı bir sıra xalqların bədii-ictimai fikrinin inkişafına güclü təsir göstərmişdir.

Nəsimi irsinin Azərbaycan xalqının mənəviyyat xəzinəsində layiqli yer tutması ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə birbaşa bağlıdır. Məhz ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli simalarından ilk dəfə Nəsiminin 600 illik yubileyi YUNESKO-nun tədbirləri siyahısına daxil edilmiş və 1973-cü ildə beynəlxalq miqyasda qeyd olunmuşdur. Həmin dövrdən etibarən Nəsimi irsinin və bütövlükdə klassik Azərbaycan mədəniyyətinin daha əhatəli araşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atılır. Qürurla demək olar ki, Nəsiminin yaradıcılığı artıq milli-mənəvi varlığımızın ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir. Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənətində Nəsiminin yaddaqalan obrazı yaradılmış, Bakı şəhərinin mərkəzi yerində şairin əzəmətli heykəli ucaldılmış və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Dilçilik İnstitutuna Nəsiminin adı verilmişdir.

Həyatını doğma xalqın taleyi ilə möhkəm bağlamış bir sənətkarın həqiqi istedadının və dərin təfəkkürünün bəhrəsi olan poetik söz ürəklərdə böyük əks-səda doğurur. Əsrləri yara-yara zəmanəmizə gəlib çıxmış şair və filosof, mütəfəkkir və mübariz, böyük insan İmadəddin Nəsimi öz 650 illiyi günündə bahadır qaməti ilə, ölməz poetik dühasının zəfər şüaları ilə canlanır.

Rus Şərqşünası Lev Ozerov Nəsimini əbəs yerə "Kainatda günəş" adlandırmırdı. Ozerov 50 il bundan öncə yazırdı: "Nəsimi poeziyası altı yüz ilin qaranlığını işıq şüası kimi yırtaraq bizə gəlib çatmışdır. Ən qiymətli cəhət də budur ki, o, indi də əvvəlki kimi parlayır! Mən Nəsimini dünya lirikasının Koperniki adlandırmaq istəyirəm. Nəsimidən yüz il kiçik olan Kopernik təsdiq edirdi ki, kainatın mərkəzi Yer deyil, Günəşdir. Böyük astronomun Günəş haqqında dediklərini Nəsimi ondan yüz il əvvəl insan haqqında demişdir. Günəş kimi insan da kainatın mərkəzində durur. Nəsiminin poetik sisteminin əsas müddəası məhz budur" (Bax: Kommunist qəzeti, 1 avqust 1973-cü il, səh.4).

ABŞ-ın görkəmli jurnalisti və publisisti Cozef Nort isə Nəsimi irsinə belə dəyər verirdi: "Cordano Bruno Qərb dünyasının Nəsimisi sayılmaqla fəxr edə bilər... Dahi Nəsimi şahlar, soltanlar, xaqanlar dövründə, cəhalət zülmətində, ictimai ədalətsizlik hökm sürən bir zamanda Prometey kimi canını, qəlbini məşələ döndərib qaranlıqlara ildırımtək şəfəq saçmışdır. Buna görə də, onun müdrik və hikmətli sözləri dünya durduqca zülmətləri parçalayıb nəsillərdən-nəsillərə keçə-keçə örnək olacaqdır.

Şərqin xalq deyim və duyumları, xalq dilinin gözəl ənənələri hələ gəncliyindən İmadəddin Nəsiminin qanına hopmuş, demək olar ki, təfəkkürünə və hissiyyatına hakim kəsilmişdir. Nəsimi xalqının nağıllar və əfsanələri, zərb-məsəlləri ilə yanaşı musiqisini də sevmişdir.

Pedaqoji fikirin inkişafında misilsiz xidməti olan Nəsiminin yaradıcılığına səmimi məhəbbət, dərin ehtiram da məhz bundan yaranmış, pöhrələnmişdir. Şairin misralarını, beytlərini nəzərdən keçirdikcə burada müdrik sözlərin sıx-sıx işlənməsinə, xalq danışığında daha çox istifadə edilən hikmətli ifadələrə, məcaz və metaforalara rast gəlirik.